

A Pöstyéni leánykút

Regét mondok a pöstyéni leánykútról, melynek forrása ott buzog magas hegynek a tövében. Magas hegynek a tetején romok: templomnak a romjai. Azt mondják, ezt a templomot a dicsőséges Szent István király építtette. Ezer esztendeje ennek, a templom rommá lett, de a népek Szent István napján idesereglenek ma is, megemlékezvén a nagy szent királyról. De különösen az eladó leányoknak kedves helye ez. Szent István napját megelőző éjszakán eljönnek a kúthoz, korsajukat telemerítik, aztán imádkoznak... miért imádkoznak? - hogy másnap, mikor templomba mennek, éppen azzal a legénnyel találkozzanak először, kit szívükben eljegyeztek maguknak.

Története van ennek, hogy mért járnak a leányok a pöstyéni kútra. Sok száz esztendővel ennek előtte a forrás tájékán nemcsak templom állott, de vár is. Bolkó uramé volt a vár, egy gazdag, büszke emberé, aki föltette magában, hogy egyetlen leányát csak olyan legénynek adja, akinek legalább kétannyi birtoka van, mint öneki. Hiszen jöttek a kérők mindenfelől, de egy sem tetszett Bolkó uramnak: nem ütötték meg a mértéket. Kinek épp annyija volt, mint Bolkó uramnak, kinek másfélszer annyija, de kétannyija egynek sem a kérők között. Na, ennek senki sem örült oly nagyon, mint Borica, Bolkó uram szép leánya. Borica már rég egy szegény vitéznek adta szívét, de jól ismerte apja szörnyű nagy gögjét, mélységesen elrejtette szíve titkát. Imre a szegény vitéz, ki Bolkó uram várában lakott, csak lopva találkozhatott Boricával, s ilyenkor is keveset beszéltek: megnémította a nagy szívbeli bánat, csupán omló könnyeik beszéltek.

Hiszen ha élt volna Borica édesanyja, akinek elkesereghette volna szíve nagy bánatát! De Borica édesanyja nem élt, egy vénleány néni volt a gondozója, az vigyázott reá ezer szemmel. Árvánál árvább volt a Borica élete. A vénleány cselédként bánt vele, a legdurvább munkára fogta, erőltette, nem volt hozzá egy kegyes jó szava. Ennek ugyan nem mondhatta el szíve titkát a szegény Borica. Ám nem kellett elmondania, mégis megtudta a vén sárkány, mit addig csak a jó Isten látott s tudott. Egy este, midőn Imre a vár falán fölmászott Borica rácsos ablakára, s azon át beszélgettek, keseregtek a fiatalok, a vén sárkány hirtelen odatoppant. Éktelen szidalmakkal illette a holthalovánnyá vált leányt, fellármázta álmából Bolkó uramat, s ez Imrét szégyenszemre kikergette a várból. De Imrének még volt annyi ideje, hogy e pár szót súgja a leánynak: holnap éjfélkor a kútnál.

Ez éppen Szent István napját megelőző éjjelre esett. A várban nagy volt a sürgés-forgás, készülődtek Szent István ünnepére, s Boricával senki sem törődött. Amint az idő éjfélre indult, loppal kiment a várból, egy kis korsóval a kezében, szaladott a kúthoz, hol búsan várt reá Imre.

- Eljöttem, Imre - mondá a leány -, búcsúzzunk! Nem látsz többé sohasem. Isten úgy akarta, hogy ne legyünk egymásé.

- Igen, Isten úgy akarta - mondá Imre is, s megeredt a könny szeméből, hullott, mint a záporosó.

Már hajnalodott, mikor a szerető szívek elváltak egymástól. Imre ment céltalan, maga sem tudta, merre, Borica meg telemerítette korsaját a vízből, hogy ha valaki meglátná, mondhasa, hogy vízért volt a kútra. De ím, alig merítette meg a korsaját, ragyogó fényesség áradt a kút körül, s a fényességben ott állott Szent István király, fején a szent korona. Borica térdre hullott a szent király előtt, s keservesen zokogott. Akkor megszólalt a szent király, mondván, amint következik:

- Ne sírj, leányom, ne hullasd többé könnyed! Kelj föl és menj haza! Holnap, midőn templomba mégy, nézd meg azt az ifjút, kivel először találkozol, az lesz a te hitvesed. Meglásd, szíved lecsendesül.

A szent király felszállott az égbe, s a leány támolyogva, szédülten tért vissza atyjának várába. Hiába feküdt le puha ágyába, szemére nem szállott le az édes álom. Mind azon töprengett, vaj' ki lesz az az ifjú, akivel először találkozik a templomba mentében? Ó, ha Imre volna! Ó, ha teljesednék a szent király jövődölése!

Reggel megkondultak a harangok, s a várbeli népek is elindultak a templomba. Ment Borica is hófehér ruhában. Angyalhoz hasonlatos vala. A szíve úgy dobogott, amint a templomhoz közeledett! Vajon ki jó szembe övele? Lesütötte a szemét, de mintha már látta volna az árnyékát, amint mind közelebb jó feléje. Most már nem tudott ellenállani többé, fölemelte szemét, s ím, ki jó a templom felől? Imre, a szegény, szomorú vitéz! Lopva súgta oda Imrének:

- Ne csüggedj, Imre, velünk az Isten!

- Mit sottogsz? - förmedt rá a nagynéni.

- Csak azt mondtam: velünk az Isten - felelt a leány, s besietett a templomba. Ott leborult a Szűz Mária képe előtt, és imádkozott hosszan, sokáig.

Egy év telt el ezután, a gonosz néni meghalt, s betegségbe esett Bolkó uram is. A betegség megtörte a kevélységét: maga jószántából hívatta Imrét, s áldását adta a fiatalokra.

Ettől fogvást a vidék leányai minden Szent István napját megelőző éjen kimentek a kúthoz, korsajukat telemerítették, s imádkoztak, hogy másnap azzal az ifjúval találkozzanak először templomba menet, akit szívükben maguknak eljegyeztek...